

Kraków, dn. 5.01.2026 r.

Prof. dr hab. Andrzej Matlak
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Jagiellońskiego

R E C E N Z J A

rozprawy doktorskiej pt. „Rozpowszechnianie utworów na drodze streamingu na tle prawnoporównawczym” przedłożonej przez Pana mgra Dominika Gabora

I. Tematyka i zawartość merytoryczna rozprawy doktorskiej

Nie budzi wątpliwości, że streaming jest obecnie powszechnie wykorzystywanym sposobem transmisji danych w Internecie. Korzystają z niego różne podmioty (np. media elektroniczne, serwisy społecznościowe, dostawcy usług medialnych na żądanie) w szczególności do rozpowszechniania utworów i przedmiotów praw pokrewnych (m.in. fonogramów, wideogramów, nadań programów radiowych i telewizyjnych). Doktorant słusznie podkreśla, że strumieniowanie jest popularne w wielu obszarach działalności; można tu wymienić np. rozrywkę, informację, edukację, promocję. Podmioty gospodarcze wykorzystują różne formy streamingu do rozpowszechniania przede wszystkim: utworów audiowizualnych, utworów muzycznych i słowno-muzycznych, gier komputerowych, fonogramów i wideogramów, nadań programów, które podlegają ochronie na gruncie szeroko rozumianego prawa autorskiego. Sam proces strumieniowania jest technicznie złożony, podzielony na pewne etapy, które są od siebie zależne i wzajemnie się przenikają. Kwalifikacja prawna streamingu jest często trudna ze względu na różne jego formy wykorzystywane do rozpowszechniania dóbr intelektualnych.

Mając na uwadze skomplikowany charakter streamingu, różne jego postaci oraz biznesowe modele wykorzystywania tej technologii przez podmioty

gospodarcze, wybór przez Doktoranta tematyki swoich badań należy ocenić zdecydowanie pozytywnie.

Na początku recenzowanej rozprawy Autor sformułował tezę badawczą, że: *streaming jest technologią transmisji danych na tyle indywidualną i odrębną, że wymaga szczególnego podejścia w zakresie stanowienia, nowelizacji lub interpretacji przepisów prawa autorskiego, nowych technologii i mediów*. Zwraca przy tym uwagę, że celem rozprawy doktorskiej jest weryfikacja, czy w zakresie podstawowych konstrukcji prawa autorskiego, prawa nowych technologii, a także prawa mediów istnieje konieczność indywidualnego podejścia ze względu na powszechne wykorzystywanie technologii strumieniowania.

Rozprawa doktorska składa się z sześciu rozdziałów oraz wprowadzenia i podsumowania.

W pierwszym rozdziale rozprawy Autor w interesujący i jasny sposób przedstawia definicję streamingu oraz jego charakterystykę techniczną i gospodarczą. Omawia dwa podstawowe rodzaje strumieniowania: *livestreaming* oraz *on-demand streaming*. Zaprezentowano także krótką historię rozwoju tej technologii. Zgadzam się z Doktorantem, że – ze względu na różnice między poszczególnymi typami streamingu – przy analizie konkretnych konstrukcji prawnych - konieczna jest szczegółowa weryfikacja, czy dany przepis prawny, określający konkretną konstrukcję, pozwala na objęcie swoim zakresem wszystkich typów strumieniowania czy tylko określonego jego rodzaju.

Drugi rozdział poświęcony został analizie podstawowych pojęć wykorzystywanych w rozprawie np. utworu, rozpowszechniania, publicznego udostępniania. Autor słusznie zauważa, że już na etapie definicji np. pól eksploatacji chronionych dóbr pojawiają się problemy odnoszące się do prawnej oceny streamingu. Zgadzam się z Doktorantem, że „aby zakwalifikować streamowanie określonego podmiotu jako publiczne udostępnianie, konieczna jest

analiza indywidualnych przypadków. Przypadki te charakteryzują się różnymi zmiennymi, których obecność (lub ich brak), a także natężenie może prowadzić do odmiennych wniosków. Generalną zasadą będzie jednak przyjęcie, że streamowania (zarówno w formie *livestreamingu*, jak i *on-demand streamingu*) jest publicznym udostępnianiem w rozumieniu europejskim, a tym samym rozpowszechnianiem w rozumieniu polskiego ustawodawcy” (s. 89-90).

W rozdziale trzecim Autor prezentuje strumieniowanie w zakresie podstawowych konstrukcji prawa autorskiego. Omówiono tu szczegółowo pojęcia: opublikowania utworu, jego rozpowszechnianie, pierwsze udostępnienie utworu publiczności w kontekście technologii streamingu. Ciekawe są rozważania Doktoranta dotyczące pól eksploatacji np. nadawania, reemisji, publicznego odtwarzania, udostępniania w miejscu i czasie wybranym przez odbiorcę. Większość poglądów Autora, wyrażonych w tym rozdziale, zasługuje moim zdaniem na akceptację. Osobiście trudno mi jednak zgodzić się z jego stanowiskiem, że obecnie pojęciem „nadawania” utworów nie można obejmować *livestreamingu*. Jego argumentacja, oparta o analizę postanowień konwencji berneńskiej oraz literatury prawniczej z końca XX w. (s. 121 i s. 124), wydaje się być trudna do obrony w 2025 r., szczególnie w świetle nowych dyrektyw z zakresu prawa autorskiego oraz prawa mediów obowiązujących w Unii Europejskiej, które wprost wskazują na konieczność zachowania neutralności technologicznej przy prawnej ocenie cyfrowej eksploatacji chronionych dóbr. Trudno byłoby pogodzić stanowisko Autora nawet z przepisami polskiego prawa, gdzie analizie poddane zostały w rozprawie regulacje wynikające nie tylko z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych lecz także z ustawy o radiofonii i telewizji. Różne przepisy wynikające z tych ustaw, uwzględniając oczywiście ich odmienny charakter prawny, często wykorzystywane są do wzajemnej wykładni terminów znajdujących się w obu wskazanych wyżej aktach prawnych. Przykładowo „rozpowszechnianie” z ustawy o radiofonii i telewizji traktowane jest jako odpowiednik „nadawania” z ustawy o prawie autorskim. Tymczasem z pojęciem „rozpowszechniania” (z URTV) sam Doktorant słusznie zestawia m.in. technologię *livestreamingu* (s. 189).

Co więcej, omawiając regulację dotyczącą tzw. bezpośredniego wprowadzania („*direct injection*”), która pojawia się w dyrektywie SATCAB II i w związku z tym została implementowana do polskiej ustawy o prawie autorskim, Autor uznaje, że jest to proces techniczny, który może być częścią np. nadawania i obejmuje m.in. *livestreaming* (s. 123).

Gdyby podzielić stanowisko, że *livestreaming* stanowi odrębne pole eksploatacji (nie wymienione w art. 50 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych), generowałoby to mnóstwo problemów w praktyce kontraktowej, gdyż mnóstwo umów zawieranych w sektorze audiowizualnym w Polsce nie odpowiadałoby woli stron, które je zawarły. W takich umowach *livestreaming* zwykle zawiera się bowiem w pojęciu nadawania dokonywanego w jakiegokolwiek formie z technicznego punktu widzenia.

Na tle prezentowanych przez Autora rozważań nie do końca rozumiem również interpretację pola eksploatacji w postaci „wyświetlania” (s. 108). Posługuje się on bowiem potocznym, językowym znaczeniem tego pojęcia („wyświetlanie oznacza pokazywanie czegoś statycznego np. tekstu lub grafiki”), podczas gdy na gruncie prawa autorskiego oznacza ono zwykle **wyświetlanie utworów audiowizualnych w kinach** i innych miejscach publicznie dostępnych (por. np. art. 70 ust. 2¹ pkt 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych).

W czwartym rozdziale rozprawy analizie poddano streaming z perspektywy podstawowych konstrukcji tzw. „prawa nowych technologii”. Doktorant w ciekawy sposób omawia tu różne akty prawa unijnego (Akt o usługach cyfrowych tj. rozporządzenie (UE) 2022/2065 z 2022 r., dyrektywę 2015/1535 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/1150 z 20 czerwca 2019 r. w sprawie propagowania sprawiedliwości i przejrzystości dla użytkowników biznesowych korzystających z usług pośrednictwa internetowego). Szczegółowo przedstawia również skomplikowane relacje jakie zachodzą między Aktem o usługach cyfrowych a dyrektywą 2010/13/UE o audiowizualnych usługach medialnych (w obecnie obowiązującej wersji, nadanej jej przez dyrektywę

2018/1808/UE). Rozważania Autora, przedstawione w ocenianym rozdziale, nie wzbudzają moich wątpliwości.

Piąty rozdział zawiera szczegółową analizę streamingu z perspektywy tzw. prawa mediów. Autor koncentruje się przede wszystkim na omówieniu regulacji wynikających z polskiej ustawy o radiofonii i telewizji na tle postanowień zawartych w dyrektywie 2010/13/UE o audiowizualnych usługach medialnych (w wersji nadanej jej przez dyrektywę 2018/1808/UE). Zasadniczo zgadzam się z rozważaniami przedstawionymi w tym rozdziale przez Doktoranta; jego interpretacje omawianych przepisów są – moim zdaniem – racjonalne i konsekwentne. Akceptuję jego ustalenia badawcze, że streaming jest elementem usługi medialnej, gdyż służy on jej dostarczaniu w formie rozpowszechniania programu (*livestreaming*) lub publicznego udostępniania audiowizualnej usługi medialnej na żądanie (*on-demand streaming*) oraz że strumieniowanie może być elementem rozprowadzania.

Zwracam tylko uwagę na problematyczne stanowisko (zaprezentowane na s. 192), że „W praktyce obrotu nie powinno się zawierać umów pozwalających na samodzielne dokonywanie zmian w programie przez podmiot rozprowadzający. Takie postanowienia mogą zostać uznane za nieważne z uwagi na sprzeczność z prawem”. W mojej ocenie, gdyby umowa zawierała takie klauzule, trudno byłoby je uznać za nieważne, gdyż mieszczą się one w zasadzie swobody umów. Podmiot rozprowadzający ryzykowałby jednak, że jego działalność nie zostanie uznana (przez KRRiT) za „rozprowadzanie” programu tylko za jego „rozpowszechnianie” z pełnymi tego konsekwencjami karnymi i administracyjnymi wynikającymi z ustawy o radiofonii i telewizji.

W rozdziale VI rozprawy analizie poddano regulacje streamingu wynikające z porządków prawnych: Niemiec, Francji, USA, Chin i Japonii. Przekonywujące są – moim zdaniem – wyjaśnienia Autora, dlaczego wybrał akurat ustawodawstwa tych państw do badań prawnoporównawczych. Z mojej perspektywy ciekawe są ustalenia Doktoranta wskazujące, że w odniesieniu do analizowanych

autorskoprawnych regulacji, polska ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych zasadniczo nie wymaga konkretnych zmian w kontekście technologii streamingu. Jeśli chodzi natomiast o inne płaszczyzny prawne (np. prawo nowych technologii oraz prawo mediów) Autor sformułował wiele sugestii, które mają jednak dość ogólny charakter.

W „Podsumowaniu” Doktorant szczegółowo wyjaśnił, że jego teza badawcza (*streaming jest technologią transmisji danych na tyle indywidualną i odrębną, że wymaga szczególnego podejścia w zakresie stanowienia, nowelizacji lub interpretacji przepisów prawa autorskiego, nowych technologii i mediów*) została potwierdzona w rozprawie doktorskiej.

Osobiście zgadzam się z większością zaprezentowanych przez Autora poglądów. Przedstawił on kilkanaście propozycji *de lege ferenda*, jakich obszarów mogą dotyczyć zmiany w odniesieniu do regulacji streamingu w kontekście prawa unijnego oraz polskiego. Uwagi te mają jednak dość ogólny charakter i trudno jest jasno ocenić, w jakim polskim akcie prawnym powinny – zdaniem Doktoranta – zostać wprowadzone konkretne zmiany. Szkoda, że Autor nie zaproponował przynajmniej kilku konkretnych sugestii zmian określonych przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o radiofonii i telewizji. Wówczas ocena jego propozycji byłaby łatwiejsza z teoretycznego i praktycznego punktu widzenia.

II. Formalna i merytoryczna ocena rozprawy doktorskiej

Układ rozprawy został przyjęty w racjonalny sposób, tak aby zaprezentować najistotniejsze kwestie dotyczące wykorzystywania technologii streamingu do rozpowszechniania utworów w różnych wariantach technicznych i biznesowych. Doktorant opisując poszczególne instytucje i konstrukcje prawne przedstawia różne stanowiska prezentowane w doktrynie prawa, posiłkując się jednocześnie reprezentatywnym orzecnictwem. W wielu kwestiach wyraża także swoje własne opinie na temat omawianych zagadnień. Choć nie ze wszystkimi poglądami Autora

mogę się zgodzić, jednak oceniam je jako dojrzałe i przemyślane, oparte na pogłębionej analizie argumentacji wynikającej z doktryny prawa oraz judykatury.

W rozprawie doktorskiej pojawiają się co prawda pewne błędy (np. stylistyczne i interpunkcyjne) oraz literówki co jednak nie ma wpływu na jej pozytywną ocenę.

Temat pracy doktorskiej odpowiada jej merytorycznej zawartości.

W dysertacji wykorzystano przede wszystkim metodę dogmatyczną, teoretycznoprawną oraz komparatystyczną. Metodą prawnoporównawczą objęto regulacje obowiązujące w Niemczech, Francji, USA, Chinach i Japonii. Zastosowano także podstawowe rodzaje wykładni prawa tj. wykładnię językową, wykładnię systemową oraz wykładnię funkcjonalną (w tym celowościową).

Wywody Autora zostały zaprezentowane w sposób jasny, logiczny i zasadniczo konsekwentny. Podział pracy na poszczególne rozdziały oceniam jako racjonalny i uzasadniony tematyką omawianych zagadnień.

W rozprawie doktorskiej wykorzystano szeroką i reprezentatywną polską oraz zagraniczną literaturę przedmiotu i orzecznictwo sądowe. Na szczególną uwagę zasługuje rozbudowana bibliografia przygotowana przez Doktoranta.

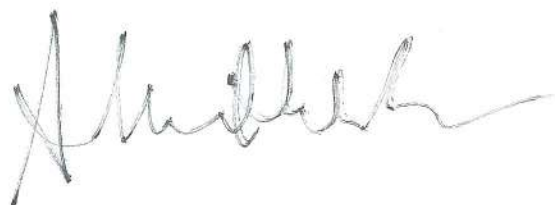
III. Wnioski

Podsumowując, oceniana rozprawa doktorska jest – moim zdaniem – interesująca, dojrzała i zawiera kompetentne podejście do omawianych zagadnień. Na uwagę zasługuje fakt, że Doktorant formułuje ciekawe własne koncepcje i poglądy odnoszące się do oceny streamingu z perspektywy rozpowszechniania różnych rodzajów utworów.

Strona formalna rozprawy jest poprawna. Wywody zostały zaprezentowane w sposób jasny, logiczny i w większości konsekwentny. Praca doktorska została oparta o szeroką i reprezentatywną polską i zagraniczną literaturę przedmiotu oraz orzecznictwo sądowe.

W związku z powyższym - w mojej ocenie – rozprawa mgra Dominika Gabora pt. *„Rozpowszechnianie utworów na drodze streamingu na tle*

prawnoporównawczym” stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim w rozumieniu ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.) i może być podstawą dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a stylized name, possibly "Michał" or similar, written in a cursive script.